

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fiecare publicare.

Nr. 3408 Pres.

Cuvânt arhipăstoral

cătră onorabilul cler și credinciosul popor
archidieceșan.

Astăzi resună până și prin celea mai îndepărtate unghiuri ale monarhiei austro-ungare scirea îmbucurătoare: că Alțeta Sa cesaro-regie, archiducesa **Stefania**, socia Alțetei Sale cesaro-regie, a principelui de corună **Rudolf**, astăzi în 21 August (2 Septembrie nou) la 7 ore 15 minute ale dimineței, în castelul imperial din Laxenburg, născu norocos o princesă, și că atât serenissima mamă cât și ânteiunăscuta Alțetei Sale se află după împrejurări într'o stare a sănătății deplin mulțamitoare.

Acăsta scire îmbucurătoare o vestesc și eu onorabilului cler și credinciosului popor archidieceșan, fiind convins: că acest eveniment în sinul familiei preanalte domnitore, va produce bucurie mare în inimile tuturor supușilor fideli ai Măjestaței Sale cesaro regie, ai preagrațiosului împărat și rege al nostru, ér' mai ales în inimile clerului și ale poporului ortodox de sub archipăstoria mea, care după darul lui Dumnezeu și după virtuțile sale creștinesci și cetățenesci tôte speranțele pentru un viitoriu mai ferice le pune mai ales în grația preanaltei case domnitore, întocma precum după Dumnezeu tot aceleiași preanalte case are de a mulțami în prima linie tótă prosperarea sa din trecut și tótă partea cea bună ce o avem în pozițiunea noastră de astăzi ca fii ai bisericii și ca cetățeni ai statului.

Veđându-ne astfel împlinite rugăciunile cătră atotputernicul Dumnezeu, la cari vi se va fi dat un indemn special și prin cuvântul meu arhipăstoral, ce vi l'am adresat la 7 Iuliu a. c. sub Nr. 2481 Pres. — acum noi toți, ca creștini buni rădemăți într'u tôte pe prevedința dumnezească, avem să ne redicăm inimile cătră același atotputernic și preindurat Dumnezeu, aducându-i mulțamiri pentru ascultare și împlinirea rugăciunii noastre; de acea în speranța sigură, că onorabilul cler și credinciosul popor archidieceșan, condus și altcum de simțurile sale cele bune, va urma întocma cuvântului meu arhipăstoral, prin acăsta ordinez: ca din incidentul născerei celei mai tinere princese cesaro-regie, în Dumineca viitoare, adecă la 28 August (9 Septembrie nou), în tôte bisericile din archidieceșă, sub sânta liturgie și anume după rugăciunea amvonului să se cetască din genunchi rugăciunea de mulțamire cuprinsă în liturgieriu, aplicându-se la aceea înaintea cuvintelor „*Biserica ta cea sântă*” incisul

acesta: „*Întregă monarhia noastră austro-ungară*”; apoi să se cânte în choruri Docsologia cea mare, și în fine Tropariul „*Mântuesce Dómne poporul tēu*”.

Oficiile protopresbiterale sînt însărcinate a grăbi cu trimiterea acestui cuvânt arhipăstoral la singuraticile oficii parohiale din tracturile lor, dela cari aștept să pregătască pre popor la acest act de mulțamire, și preste tot să se ingrigescă ca însuși acest act să se petrecă cu tótă posibila solenitate.

Sibiu, 21 August vechiu, 1883.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop și metropolit.

Un ecou care ne privesce.

În „Românul” aflăm un articol, care se ocupă cu politica românilor din Ungaria și Transilvania. Până una alta reproducem articolul simplu. Ne rezervăm a reveni asupra lui.

Eată articolul:

„*La Gazette d'Hongrie*” atinge o cestiune de care interesele de căpetenie ale naționalității române ne obligă să ne ocupăm și noi.

E vorba de atitudinea românilor de sub coroana Stului Stefan pe arena luptelor politice.

Eată ce dicee numitul điar din Pesta:

„Să scie că concetățenii nostri români din Transilvania au protestat până acum în contra statului ungar prin abținerea lor dela urnele electorale. Ei au refuzat de a trimite deputați în parlamentul ungar și de a face parte din consiliile municipale (!?) Rod. Tel. Rom) în comitate.

„Scirile sosite dela Deva anunță că abstenționistii de eri se gândesc serios astăzi a părăsi politica pasivă pe care au urmat-o până acum.

„Mai mulți advocați români, ni se asigură, au usat de dreptul de a face reclamațiuni în vederea rectificării listelor electorale. Români din Transilvania au dar intențiunea de a lua parte de astă dată la lupta ce are să se înceapă în curând în Ungaria. Alegerile municipale trebuind să se facă în toamnă, ei voiesc a pune mâna, cu aceasta ocaziune pe direcțiunea cător-va comitate transilvane, spre a pute lucra mai cu eficacitate, anul viitor, când se vor face alegeri parlamentare.

„Ne grăbim de a declara că această hotărîre din partea concetățenilor nostri români are tótă aprobarea noastră.

„Pe de altă parte, e în interesul bine înțeles al statului ca toți cetățenii unguri se exercite dreptul de alegători și să ia astfel parte la viața publică.

„Compatrioții români din Transilvania vor putea astfel se espună într'un mod legal, și se facă se triumfe plângerile (griefs) precum și reclamațiunile lor.

„Prezența lor în parlament îi va pune în legături directe cu deputați maghiari, care-i vor cunoaște și cărora li se vor face cunoscuți. Și când oamenii se cunosc, sînt foarte aproape de a se înțelege.

„Așteptăm dar — dicee încheind „*Gazette de Hongrie*” — cele mai bune rezultate dela noua politică ce au de gând să urmeze concetățenii nostri români din Transilvania.”

Împărtășim din toate punctele de privire vederile „*Gazettei Ungariei*” și credem a ne face o datorie, sfătuind pe frații nostri din statele de sub coroana sfântului Stefan de a se pregăti serios și a lua parte la luptele electorale cu demnitatea și otărîrea ce e în tradițiunile națiunii române, ori când în cestiune se găsește existența ei.

Pasivitatea și-a făcut veacul și amari foarte au fost roadele ce s'au cules în urma ei.

Dela 1867, când marele principat al Transilvaniei fu alăturat la Ungaria fără învoirea locuitorilor lui, aceștia deciseră a se abține la alegeri nu trimite deputați la Pesta pentru a nu consimți astfel la nedreptatea faptului îndeplinit.

Protestarea aceasta nu numai rămase fără efect mulțamitor pentru cei cari o făcură, ci lăsă timp liber favorizilor despoierii națiunii române de autonomie.

Parlamentul unguresc, an cu an, stîrbî drepturile românilor;

el tinse și tinde a-i face iloți chiar în patria lor și a strămoșilor lor;

ale nimici sau cel puțin ale micșora dreptul de control, cerënd românilor, pentru a fi alegători, un cens mai mare de cât se cere în Ungaria; fracționând comitatele Transilvaniei astfel încât românii nu mai sînt în majoritate în multe din comitate;

ale răpl în fine chiar limba și prin urmare naționalitatea.

La aceste atacuri veditate și periculoase națiunea română din Transilvania a opus arma abținerii.

Realitatea lucrurilor a dovedit ori cui că slabă foarte a fost, este și va fi aceea armă.

Trebuie dar a se căuta o alta.

Și când dicem oceașta să nu creadă nimenea că am fi îngrigiați pentru viitorul fraților nostri de sub coroana sântului Stefan.

Maghiarizarea e o fantasmă, care poate fi urmărită, dar nici o dată nu va ajunge o realitate pentru naționalitățile cari vor să trăească.

Într'adevăr, de n'a perit românul când ordele barbare îl copleșau, nu va peri, nu poate peri acum, când o mână de oameni mai mult entusiasti decât logici încearcă să-l sugrume cu ale lor mâni paralizate de nedreptate.

De n'a perit, de nu și-a uitat limba când cu învoirea lui chiar limba slavă devenise și limba oficială și limba bisericeii, n'o va uita acum, pentru a adopta pe cea maghiară.

FOIȚA.

Cristian Waldo

san

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de E. B.)

(Urmare).

— Așa! dise el cătră Cristian, eu mă odihnesc și Dta rënduești, lucrezi... Nuți pot ajuta?

— Nu, nu domnule Goeffe, n'ai ce ajuta. Veđi că am isprăvit. Ești încă prea încăldît pentru a pleca cătră Stollborg?

— Cătră Stollborg? Să ne culcăm, escitați cum sîntem?

— Dacă este ușa, domnule Goeffe, Dta poți eși din castel prin ușa secretă și poți reintra prin curtea cea mare, spre a lua parte la cină, pentru care tocmai sună clopoțelul și la desfătările ce doară se pregătesc pentru restul serei. Încât pentru mine, rolul meu este acuma terminat și fiindcă Dta ai tăgăduit sângele Dtale generos, și deoarece eu nu pot reapărea lângă dta sub numele Cristian Goeffe, am să mânânc oare ceva să studiez nițel mineralogie, până ce-mi va veni somnul.

— În adevăr biete băiete, trebuie că esti ostenit.

— Am fost încâtva, înainte de a începe piesa; acuma, sînt ca și Dta, escitat, domnule Goeffe. Pentru improvisațiuni ești tot deauna mai dispus, când vine momentul de a sfârși și când cade cortina, după un desnodământ, din care ai putea începe eărăși. Atunci ai foc, suflet și spirit!

— Așa este: și eu nu te părăsesc; singur, îți va fi urît. Eu cunosc emoțiunea aceasta, ea este și mai escitantă și acum ași face însumi nu știu ce, ași recita o tragedie, ași compune o poemă, ași da foc la o casă, sau m'ași îmbăta, pentru a sfârși cu mulțamirea dorinței de a face ceva estraordinar.

— Păzește te, domnule Goeffe dise Cristian rîdënd, asta ușor îți s'ar putea întempla.

— Mie? Nici odată! nici o dată! nici o dată! Of! eu sînt de o sobrietate proastă.

— Și totuși, butelia este pe jumătate goală, veđi!

— O jumătate de butelie de porto pentru doi inși cred că nu este scandalos.

— Pardon! eu nu o am atins: eu n'am beut decât limonadă.

— În cazul acesta, dise dl Goeffe împingënd păharul dela sine, ce togmai îl umpluse, departe de mine, cu beutura aceasta perfidă! A se îmbăta sinugr este lucrul cel mai trist din lume. Vrei să

vii cu mine la Stollborg să ne îmbătăm împreună? Sau, mai bine... stăi... eu am audît ađi-dimineată vorbind aici, că vreau să facă o excursiune cu torțe pe lac, decumva nu va ninge. Timpul era astă-seară, când am venit foarte frumos. Aid să mergem și noi. Știi, că cine vrea să poate masca, în decursul Crăciunului, și... pe onoarea mea, da eu imi aduc acuma aminte, că contesa Elveda a vorbit ađi-dimineată de o mascaradă.

— Idee bună! dise Cristian; acolo voi fi în elementul meu, eu, omul cu masca!... Dară de unde să luăm costumele? Eu am vre o sută în cutia mea, dară ne este la amândoi imposibil a ne reduce la statura marionetelor noastre!

— Ei! poate găsim ceva în Stollborg. Mai scii?

— În garderoba mea, de sigur nu.

— Ei bine, poate într'a mea! Când n'ai ceva mai bun, îți întorci surtucul. O să vedem! cu imaginațiune...

— Du-te dară, domnule Goeffe; eu te urmez; mai am să-mi încarc măgarul și să-mi primesc banii. Jea masca aceeașta, caci eu am alta; poate sînt oameni curioși pe scară.

— Sau curioase... pentru dta. Grăbescete Cristiane; eu merg înainte.

Și dl Goeffe, sprinten și ușor ca un june de doue-đeci de ani, sări pe scară boldind servitorii și

Nu dar fiind că ne am teme că ungurii își pot realiza visul de stăpînire a românilor ne unim cu *Gazette de Hongrie*, spre a îndemna pe români se ia parte la luptele politice, ci pentru că procederea urmată de ei până acum nu ni se pare nici logică, nici folositoare, nici chiar conformă ideilor secolului în care trăim.

Tăcerea e o armă usată.

Cine tace, consimte, ține înțelepciunea popoarelor.

Întru cât privesc popoarele, ține de altă parte Saint-Marc Griaudin, mor numai acelea care tac.

Dorim dar — și spunem sus și tare aceasta dorință, pentru că vom binele pentru toate naționalitățile și prin urmare și pentru statul ungar — dorim ca și românii să ia parte la luptă, să intre în parlament și acolo. — în fața și în auzul lumii întregi — să arete nedreptățile ce li s'au făcut și li se fac și se revendice drepturile lor istorice, drepturile lor politice.

Afirmăm aceasta solidaritate națională și nu tocmai bunii nostri vecini, ungurii ne pot tăgădui acest drept: căci anii trecuți densii au afirmat asemenea solidaritatea lor cu turcii și au afirmat-o prin fapte, care nu intră și nu pot intra în vederile noastre.

Ceea ce le a fost permis ungurilor, ne va fi negreșit permis și nouă, mai cu osebire că noi nu îndemnăm pe frații nostri decât de a se menține necurmat pe terenul legal, și a căuta, chiar în exercitarea drepturilor stîrbite ce li s'au mai lăsat, scutul limbei, scutul naționalității lor.

Revista politică.

Sibiu, în 19 August.

Ministrul presipient Tisza este încă tot la Viena. De asădată are timp mai îndelungat de a cugeta asupra propunerilor sale, pe care coroana are să le aproabe și confirme. Poate că ziua de astăzi va fi aceea în care se va decide asupra sorții Ungariei. Foile din Budapesta sînt pline de încredere, că coroana va aproba și confirma propunerile ministrului president Tisza; foile din Viena însă lasă se transpire mai mult decât e de lipsă, că e verosimil, că ministrul de externe Kálnoky, cărui i se atribuie a fi simbolul unității monarhiei, încă are să țină un cuvînt la propunerile cu care Tisza s'a dus la Viena. Dacă verosimilitatea aceasta s'ar transforma în adevăr, ne am afla în ajunul unei crize ministeriale, care ar produce una parlamentară și în fine și o criză de sistem politic.

Atât în Ungaria cât și în Croația lucrurile nu s'au schimbat spre bine. Ceea ce spun oficioasele aži despre domolirea spiritelor în ambe părțile numite, deminte a doua și biroul telegrafic, aducînd detaieri nouă cum este și afacerea vagonului directorului de finance din Agram David, care a dat privilegiu la mișcările croate. În vagonul lui au dat nise escedenți cu petri. În Crapina a fost Vineri o luptă în toată forma. Cam la două mii de oameni au dat năvală asupra primăriei și asupra perceptoratului. Gendarmii au tras din puscii asupra mulțimei și au ucis pe un țeran.

Dela Mostar, în Erțegovina se signalizează mișcări nouă. „D. Ztg“ este incunoscîntată că în Galiția încă este pe aci să se înceapă o ceartă de firme. Mai mulți căpitani de districte, din ținuturile resăritene ale Galiției, au emis cercurare, a pune la cancelariile primării lor firme cu inscripțiune polonă. Mulți primari ruțeni nu vor să se conformeze ordinului ci pun la cancelariile lor inscripțiune ruteană. Unul dintre căpitani de districte au provocat pe un primar se delătura in-

chiar unele dame bine învălitate, cari se erau furișat acolo pentru a vedea pe vestitul Cristian Waldo trecînd.

Așa și Cristian nu făcu nici un sgomot și nu întălni mai pe nimenea coborînd un moment mai tîrziu scara și purtînd lada și pachetul său cel mare.

— Acesta, se ține, este servitorul, pentru-că duce calabalicul. Se pare că și el se maschează, tîndala.

Curioșit se supărară că n'au putut vedea cea mai mică trăsătură, că nu 'și-au putut face cea mai mică idee de turnura veritabilului Waldo, dispărut cu repețimea fulgerului.

Cristian terminase pachetarea precînd observă că jupănul Iohan caută al surprinde și a satisface curiositatea sa personală, încercîndu-se a intra fără veste în salon, sub pretext de a-i plăti salariul reprezentațiunii sale. El se hotărî așa bate joc de acest personagiu obraznic, și fiind mascat cu grije, el îi deschise ușa cu multă politețe.

— Am onoarea a vorbi cu domnul Cristian Waldo? ține stolnicul predîndu-i suma tocmită.

— Cu el însuși, răspuse Cristian; nu recunosc glasul și hainele mele de odinioară.

— De bună seamă, amice; dară mi se pare că și servitorul dtale să maschează; căci tocmai l'am vîdut trecînd așa misterios ca dta însuși și mai

scripțiunea ruteană, ceea ce primarul nu va se face. „Slovo“ adaugă că din cauza aceasta spiritele în comunele rutene sînt foarte agitate.

Dela Cernăuți s'a telegrafat Sămbătă la „D. Ztg“ în Viena, că dincolo de Prut s'au observat concentrîndu-se despărțeminte de armată românească, mai cu seamă trupe de geniu, se ține, pentru manevrele de toamnă.

În Bulgaria se fac încercări de fusionarea liberalilor cu a conservativilor.

Dela Asociațiune.

Brașov, 18/30 August 1883.

II.

În raportul meu trecut v'am descris cum a decurs prima ședință. Mai adaug, că la parastasul din biserica Sântului Nicolae cîntările le-a executat Reuniunea română de cîntări din Brașov, sub conducerea domnilor Pantilimon și Georgiu Dima. E de prisos se mai adaug cum s'au executat cîntările, ajunge numele domnului Georgiu Dima, care dacă se angajează la ceva, o face perfect. A avut mare efect executarea pieselor „Plîng și mă tînguiesc“, și „Ceata Sfinților“, ambele compozițiile domnului Dima, parte cunoscute și aprețiate de „Telegraful Român“ încă de cînd cu Parastasul pentru fericitul Andreiu cel mare din incidentul al 10 aniversări a mutării sale dela noi.

Și acum se trec în mod cronologic la concertul de Mercuri seara. Așteptam cu mare nerăbdare concertul. Pe de-o parte sciam că Reuniunea română de cîntări din Brașov e vechie, dispune de puteri considerabile, și pe de alta eram informați, că ea va executa unele piese executate și de alte reuniuni.

Programa a fost următoarea:

Programa:

1. Murășan jun. „Stefan cel mare“ Uvertură pentru orchestru.
2. Loewe C. „Archibald Douglas“ Baladă pentru voce de bas cu acompaniare de piano: cîntată de dnl G. Dima.
3. Leonard H. Grande „Fantaisie militaire“ pentru violină cu acompaniare de piano, executată de d-nul Dr. I. Baiulescu.
4. Dima G. „Hora“ Cor de dame și barbați cu orchestru.
5. Gade W. „Crăiusa ielelor“ balada svedică pentru solo, cor și orchestru.

Numărul prim l'a executat capela catății sub dirigența junelui autor. Aplausele publicului l'a silit se o repețească. Cred că această impregiurare caracterizează destul de bine atât compoziția autorului, modul executării, cât și gustul musical al publicului român.

Domnul Georgiu Dima a cîntat cu multă artă, după cum cîntă Domnia Sa tot deauna, cu artă deamă unui public mai obiectiv, care scie că limba mucei este universală, înțeleasă de toată lumea, fie textul cum va fi. Dispoziția domnului Dima a rivalizat cu arta de a sci cînta, și care în rola din Crăiusa Ielelor ne a făcut să-l admirăm și mai mult ca până acum.

Nu este prima dată că în diariul dvoastre se face amintire despre măestria arcului domnului Dr. Baiulescu. Repetăm cele ține de mai multe ori. Vioara domnului Baiulescu ne revocă în memorie credința despre cimpoiul fermecat.

bine îmbrăcat, pe onoarea mea, ca eri cînd ați sosit.

— Da, fiind-că ștregarul acela, în loc a duce blana mea a mână, își permite a o îmbrăca; el e cam într'o ureche și eu îl las să facă.

— Dară, de ce mă mir este, că el mi se părea cînd ați venit cu un cap mai mic decât dta.

— A! de asta te miri?... ține Cristian chemînd într'ajutor resursele improvisațiunii. N'ai observat dară încălțăminte sa de astăzi?

— Nu i-am băgat seamă! A mers pe cataligi?

— Nici decum, el are patine, patru sau cinci policari de înalte.

— Și pentru ce?

— Cum! domnule stolnic, un bărbat de spirit ca dta îmi faci o asemenea întrebare?

— Mărturisesc, că nu înțeleg, răspuse Iohan mușcânduși buzele.

— Ei bine, domnule stolnic, dta scii că, nefind amîndoi operanți a unui teatru ca acesta de statură în cîtva egală, unuia din ei i se vede capul, ceea ce, de bună seamă, n'ar face efect bun în nivelul burattinilor, și el ar semăna pe scena aceasta mică cu un locuitor din Saturn; seu celalalt, cel mai mic ar fi nevoit a-și ridica mâinile la o înălțime ostentivă, de n'ar pute face două scene.

Numărul 4 l'a executat reuniunea română de cîntări din Brașov sub conducerea autorului. Ajunge a spune cine a condus. La repețitele aplause ale publicului a trebuit repetată.

În Nr. 5 rolul reginei l'a cîntat doamna Lenger pe cel al mamei domnișoara Murășanu, ear Oluff a fost domnul Georgiu Dima.

Scriu sub impresiunea simțemintelor, ce mi le-a stîrnit concertul de a seară, impresiune oprimată prin improspetarea simțemintelor dela concertul Reuniunii române de cîntări din Sibiu, unde 'mi stau față în față reuniune cu reuniune, solisti cu solisti și conducătorii cu conducătorii. Cu totul alt cum a interpretat pe autorul conducătorul reuniunii de cîntări din Sibiu, și altcum cel din Brașov, e tare probabil că de aici a urmat și interpretarea solurilor din partea femeiască în ambele părți.

Brașovul dispune de bune și multe puteri musicale. O cîntare dacă ese face efect, trebuie să fie executată cu observarea tuturor, câte le prescrie autorul. Și dacă ele nu sînt observate, vina nu cade asupra corului. Publicul a aplaudat și nu tîră cuvînt, căci reuniunea de cîntări din Brașov, și solistele încă sînt membre în reuniune, merită toată recunoscînta. Voința și zelul zac în puterea omului talentul e preste puterile lui.

Observăm că sala dela numărul 1, a fost plină de public distins. Tot ce avea românul în Brașov mai ales, se afla la concert. Asemenea mulți străini. E de prisos să mai spun, că căldura era aproape nesuferibilă.

Concertul s'a început la 8 oare și s'a terminat la 11.

Joi la 10 oare și 50 de minute s'a deschis ședința a II.

După autenticarea protocolului ședinței prime, s'au cetit mai multe telegrame, dela presidentul Asociațiunii, dl Timoteiu Cipariu, dela studenții de medicină din București, dela românii din Selagiu, dela români din Viena, și una în poezie, dela: „Poetul Chiorului din sinul poporului; Vasilică Cosmujan, vechiul poet chioroan“, care a produs mare ilaritate.

A mai intrat apoi o scrisoare privată dela N. Droc Barcianu, în care felicită reuniunea și una dela dl Dr. Nicolau Pop, conector, în care spune că pune la dispoziția asociațiunii mai multe exemplare din opul său „Schifă din Istoria Brașovului cu specială considerare la români“, și impedeat de boală, nu o poate împărțai în persoană printre membrii Asociațiunii. Încredințează însă cu aceasta pe profesorul Lazar Nastasi.

Urmează ordinea țilei. Comisiunea pentru încasarea tacselor dela membri noi prin domnul Bartolomeiu Baiulescu raportează, că s'au încasat dela membrii noi 1071 fl., între membrii 62 sînt membrii noi, și în special din Brașov 43.

Comisiunea budgetară prin raportorul ei Dr. Alecsi recomandă spre primire proiectul de budget al comitetului cu singura excepțiune a poziției. B. Stipendii și ajutoare, punct 17. unde propune ca stipendiul de 300 fl. să se dea tinerilor, cari vor asculta silvicultura.

Asupra proiectului de budget se nasce la dezbateră în general o discutie foarte vie.

Advocatul N. Strevoiu doresce ca asociațiunea transilvană să-și estindă activitatea sa nu numai asu-

— Dar așa servitorul dtale își pune patine ca se fie așa de înalt ca dta? Ingenios! foarte ingenios, pe onoarea mea!

Și Iohan adause cu un aer indoelnic:

— Mă mir de n'am auzit sgomotul patinelor cînd a coborît scara.

— Încă ceva, domnule stolnic, unde-ți lași să adoarmă sagacitatea dtale naturală. Dacă patinele aceste n'ar fi îmbrăcate în pîslă, ar face în baracă un sgomot nesuportabil.

— Dta îmi spui atâtea... dar tot nu mă vei face se înțeleg, cum băiatul acela, cu spirit așa vulgar, ține-a putut ajuta așa minunat.

— Ei! răspuse Cristian: așa este artistul în general. El escelează pe scînduri (aici ar trebui să ține sub scînduri), și după ce a eșit recade earași în noapte, mai ales cînd are nefericitul obicei a bea cu lacheii dintr'o casă bună.

— Cum! Dta creți că el a beut aici cu...

— Cu lacheii Dvoastră, cari își vor fi raportat conversația sa interesantă, domnule stolnic, de oare ce ai scirile aceste autentice despre gradul inteligenței sale...

Iohan își mușcă earași buzele, și Cristian era de aci încolo convins că incognitul său a fost tradat până la un punct oare-care de Puffo, cu păharul în mână, sau doară de Massarelli, cu banii în buzunar. Puffo nu cunoscă pe Cristian decât sub

pra împărțirii de stipendii, ci se caute a lucra asupra masei poporului.

În ce privește stipendiile și împărțirea lor a nimerit cuiul în cap, domnul avocat Sorescu, care a arătat că cu stipendii de câte 300—400 fl. numai nefericim pe tineri.

Domnia sa a arătat, că cei mai mulți tineri ai noștri vin dela universitate cu coliva în pept — după cum ține poporul — și la un an doi mor. Esemplele sunt foarte dese. Propune să se reducă numărul și să se ridice suma stipendiilor: cu alte cuvinte ele să fie mai puține și mai mari.

Domnul Trombițaș propune ca asociațiunea la facerea bugetului să se acomodeze §. 2 din Statute: Cultura poporului român.

Domnul Babeș propune ca să se sisteze stipendiile devenite vacante și comitetul se prezenteze la sesiunea viitoare un plan în privința stipendiilor. La aceasta se alătură și domnul Trombițaș.

Domnul Cosma propune ca propunerile făcute să se dea la comisiuni spre a raporta în ședința procsimă asupra lor.

Domnul profesor Comșa a propus ca bugetul să se ia dela ordinea țilei, și să se aducă în ședința procsimă.

În fine vorbesce încă pentru propunerea domnului Cosma d. Vis. Roman, apoi se pun propunerile la vot și se primesce a domnului Cosma.

Acuma era să se treacă la buget în special; și s'a vădit că aceasta nu e cu puțință până nu va raporta comisia asupra propunerilor făcute. Și așa desbaterea bugetului se amână pe ședința procsimă. Și astfel s'a urmat conform propunerii domnului Comșa, pe care adunarea o a respins.

Înainte de închiderea ședinței domnul Căpitan Stezariu demisionează pentru totdeauna din postul cassariu.

Cu aceste s'a terminat ședința a II.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“

Rădăuți 29 August 1883. Scoalele populare din satele românesce din Bucovina nu prosperează; pe lângă aceea, că sunt puține, cele ce există, sunt rău cercetate, eară învățătorii, fiind în majoritate precumpănitoare oameni fără conștiință și fără zel, nu sunt sufletul scoalelor.

Dară vina cercetării rele o poartă în linia primă Căpitanatele, cari, având conducători tot oameni străini, nu sunt sincere în executarea determinațiilor legilor scolastice în satele românesce. Ele se mulțămesc a da din când în când câte o poruncă antistielor comunale, și încă câte odată chiar în termeni aspri, ca să caute, că copii să umble la școală, dară aceste porunci rare sunt în ființă atât de serioase, încât antistielele comunale nici degetul nu-l urnesc. Eară antistielele comunale, din propriul indemn nu fac nimica în favoarea scoalei, pentru-că titularii sunt de-a-rëndul oamenii fără carte sau cu atât de puțină carte, încât nu pricep folosul scoalei.

În a doua linie sunt preoții, cari poartă vina, că scoalele sătesce rămân necercetate. Ei sunt ca se întrebunțez o respicare blândă, oameni foarte comodi; ei ar fi bucuroși, că toate cele tot alții să

numele Dulac; Massarelli îl cunoscă de atunci sub toate numele succesive, cu excepția poate, numelui de nou improvisat, Cristian Goefle. Cristian se încercă a se convinge de faptul acest din urmă, studiind aspra curiositate ce o observă la stolnicul, nu-i era atâta pentru plăcerea, a sci dacă el are sau nu cap de moarte, ci pentru interesul de a recunoaște în fața aceasta de escamator pe aceea a falsului nepot a dlui Goefle, care o văduse în seara premergătoare foarte bine.

— În sfârșit țise stolnicul, după multe întrebări obraznice, în fața cărora aventurierul își luă seamă, de curva o damă amabilă... o persoană tină, contesa Margareta d. e. și-ar cere a-ți vedea trăsăturile... dta ai fi așa obstinat a-i refuza...?

— Cine este contesa Margareta? țise Cristian în ton naiv deși cu plăcere ar fi palmuit pe ju-pânul Iohan.

— O Doamne! replică stolnicul, eu țic contesa Margareta, pentru-că ea este, de bună samă, femeia cea mai frumoasă, din toate câte sunt acum în castele. Nu ai observat-o?

— Și unde să o fi vădit-o rogute?

— În rëndul cel dintâiu a privitoarelor dtale.

— O! decumva creți, că jucând aproape singur, o piesă cu două-țeci de persoane, eu am timp a mă uita la doamne...

— Eu nu țic, dară, însfârșit dta n'ai fi însuflețit de dorința a plăcea unei persoane frumoase?

le facă. Multora le lipsese însă și orientare, pen-trucă, cu toată cultura, ce țic că o au, nu cetesc nimica. Rar, foarte rar unde găsești la dâșii cărți bune și gazete. De gazete românesce și de cărți bune românesce mai-că nici nui vorbă. Astă scădere mare o au mai ales preoții din ținutul Sucevei; de aceea și stă acolo treaba scoalei mai rău decât ori-unde în țeară.

Consistoriul drept-că aduce aminte preoților de cercetarea scoalelor, dară tot, cum am țice, numai cam pedeeasupra, căci controlă eficace nu face, de i se împlinesc orânduirile. Ba cunoasem safe, ai cărora păstori sufletesci nu calcă cu piciorul în școală cât ține anul; eară protopresbiteriele, de și știu aceasta, închid ochii din motiv de cruțare sau se mulțămesc câte cu un stog de fân, cum fac subordinații lor față cu parochieni, ce au copii de școală, pe cari însă nu voiesc să-i trimită la școală.

Peste tot luând și vorbind la adevăr, arhiepiscopia Bucovinei, cu toată fala ei, tot n'are protopresbiteri apți și serioși. Câți-va pădesc agendele bine, na-i ce țice, dară adevăr este, că numai atâta pădesc; între preoții subordinați nu știu descepta zel și emulațiune.

Apoi să șcie, că preoții se adună în tot protopopiatul odată pe an în conferență. Întrebăm n'ar fi acolo locul de vedere al ortodocsiei? Aceasta însă nu se face nici odată; dară și cele ce se vorbesc în conferențele acele nu pot fi decât nesce lăpalie, căci așa șocotim, că dacă s'ar petrece acolo ceva de doamne-ajută, de bună samă s'ar țipări măcar în Cronica „Candelei“ din Cernăuți; „Candela“ din Cernăuți ese la lumină mai bine de un an de țile, dară nu s'a vădit întrinsa încă nici o noțiță de conferențele pastorale, tocma așa ca și când ele n'ar fi esistând de feliu: Ce conferențe pastorale să fie acele?

„Papismul“,

și starea actuală a bisericii ortodoxe în regatul Ro-mâniei.

(Urmare).

Biserica română singură în starea ei actuală nu poate să reziste în aceste lupte mari; ea trebuie să fie ajutată de toate puterile naționale: de guvern, de corpurile legiuitoare, de școală, de presă, de toată inteligența și inițiativa publică și privată; căci biserica este a națiunii. O națiune nu a esistat fără biserică, nici poate esista. Dacă vom ne grigi și disprețui pe a noastră. națională forța lucrurilor va aduce la noi alta străină de noi și de trebuințele noastre.

Datoria St. Sinod este de a preveni națiunea de timpuriu, a-i propune mijloacele de îndreptare și a-i cere concursul.

Am arătat mai sus marele avantajiu al bisericeii ortodoxe în aceea, că ea este biserică națională, trăește în nație și pentru nație, pe când biserica Romei este cosmopolită și fără nație, de aceea, și este în luptă cu toate națiunile. Însă aceasta biserică are un avantajiu mare în aceea, că papa este o putere mare în lumea catolică, dispune de mijloace mari de tot feliu, directe și indirecte, și ajută la trebuința pe bisericile sale din toată lumea. Bisericile ortodoxe naționale însă n'au nicăiri ajutoriu, decât în lăuntru națiunilor, unde ele esistă; dacă

— Aplăcea? . . . Domnule Iohan! esclamă Cristian cu o vivacitate foarte bine făcută dta îmi spui aci, fără a te indoi un lucru foarte crudel. Dta, precum se vede, nu știi că natura m'a inzestrat cu o uricune îngrozitoare, și că aceasta este unica cauză că caut a mă ascunde!

— Așa se țice, replică Iohan; dară și contrarul să țice, și dl baron ca și toate celelalte persoane mai cu samă doamnele aici împreunate, doresc foarte a ști de ce să se țină.

— Aceasta este o dorință nechibzuită, ce nu o voi indestuli nici de cum, și, pentru ai disgesta, eu am se apelez la mărturia dtale.

Vorbind așa, Cristian, care să îngrijesce a nu lăsa decât o luminare aprinsă în odaie, ridică masca sa de mătășă neagră și arată repede și cu un fel de desperare stolnicului, o altă mască de pânză, indusă în ceară, așa de bine făcută, încât, fără o lumină foarte bună și un eșamen minuțios, era cu neputință a nu o lua drept față omenească, cu nas turtit, palidă și grozav pătată de o pată mare roșatecă. Iohan, pe lângă toate bănuelile sale, fu surprins, încât nu putea reținea o exclamație de disgest.

— Pardon, pardon, scumpe amice, țise el corigându-se, dta esci de deplâns totuși, și talentul și spiritul dtale sunt avantajieri de cari te invidiez!

Stolnicul era însuși așa urit, încât lui Cristian îi venea a ride, vădând că el să ține cu mult mai frumos decât masca sa.

(Va urma.)

națiunile respective nu dau concursul lor bisericeii, nu o ajută la împlinirea misiunii sale; dacă o dușmănesc, o degradează, o persecută, ei nu'i rămâne de cât calea crucei: a suferințelor și a martirului, — ceea-ce nu face onoare unei națiuni creștine să-și martirizeze biserica. De aceea guvernele și națiunile cele înțelepte totdeauna au susținut prestigiul bisericeii lor cu toate puterile lor și au mers în acord cu biserica. Cestiunile bisericeii au fost privite ca cestiuni naționale, și biserica a privit cestiunile naționale și politice ca nedeslipite de dânsa. Fără aceasta reciprocitate de concurs o biserică națională nu poate esista; ea cu încetul se atrofază și perde toată însemnătatea de putere morală a statului precum aceasta s'a întâmplat în mare parte cu bisericile ortodoxe din imperiul turcesc.

De aceea Sf. Sinod trebuie: I. Mai întâiu de toate prin presă a deștepta națiunea despre pericolele, de care este amenințată biserica națională și prin urmare națiunea, de cătră necredința, carea aduce cu sine demoralizarea familiei și a societății, de cătră propaganda papistă, carea aduce cu sine influența și subjugarea străină.

II Al doilea, să rugăm guvernul a nu admite întemeerea propagandei papiste în România, prin înființarea de mitropolii și episcopii papiste, care nu sunt de trebuință, de cât în vederea înputernicirii propagandei catolicismului papist în România. Țara noastră nici decum nu are nevoie de o asemenea propagandă, ba încă șuntem datorii cu mici cu mari a o combate din toate puterile noastre. Noi avem biserica și religiunea noastră, adusă cu noi în Dacia dela vechia Romă creștină, adevărat apostolică eară nu papistă ca cea modernă. Roma actuală să-și întrebunțeze zelul său de propagandă la națiunile necreștine, de care geme globul pământului; propage jidanilor. Mahometanilor, tatarilor, budistilor și idololatriilor de toate speciile. Jurnalul conservator „Timpul“, în N. său dela 27 Aprilie s'ar părea favorabil înființării nouelor episcopate latine, pe temeiul a) că spiritul intoleranței religioase este primejdios;

b) că românii uniți din Ardeal nu și-au perdut naționalitatea lor prin unire cu biserica Romei.

c) Că românul este din fire tolerant și crede om de nimica pe acel ce reneagă legea lui. La aceste observații favorabile propagandei latine este ușor de răspuns. Românii respingând înființarea episcopatelor netrebuitoare pentru numărul actual al catolicilor ce locuesc astăzi în România, nu înjosesc întru ceva conștiința credincioșilor ei. Ei își vor exercita în toată libertatea cultul lor, ca și până acum, vor avea bisericile lor și când le vor mai trebui își vor mai construi fără impedecare; vor continua ași avea doi episcopi vițitori, unul la Iași, altul la Bucuresci, carii sunt prea de ajuns pentru numărul credincioșilor lor, ce se află actualmente în România. Când dar românii vor lua măsuri preventive pentru apărarea bisericeii lor naționale, nu are nime drept a se jigni, afară doar de acei cu scopuri ascunsă, agresive pe conta bisericeii noastre pe care ei o urăsc și o persecută sistematic.

La punctul 2-lea răspundem: Dacă Românii uniți din Ardeal nu și-au perdut încă naționalitatea română, cauza este pentru că ei păstrează încă mare parte din bazele bisericeii ortodoxe naționale. Dar unia este primul pas la catolicism, și propaganda romană nu se va lăsa până ce nui va face pe deplin catolici-români, reformând treptat și pe nesimțite totul până ce i va introduce în cosmopolitismul său. Autorul articolului din „Timpul“ mai spune în favoarea uniunii catolice din Transilvania, ca Metropolitul uniat dela Blaj, capul bisericeii naționale române de acolo, este independent de episcopatul catolic din Ungaria și este subordonat numai „Sfântului Scaun papal.“ (Autorul acestui articol trebuie să fie însul „uniat“). Recomândăm autorului se cetească epistola metropolitului uniat Șuluț din anul 1862, cătră episcopul ortodox, Șaguna, și va vedea ce libertate mare de acțiune are un mitropolit uniat. „Escelența Ta, țice Șuluț, sânteți în toată Transilvania, așa țicând un domn nemărginit și neatârnat în propria diecesă întru cele ce se ating de afece-rile bisericesci, nu aveți a cere opiniunea nimenui, a vre unui alt coleg episcopal, nici a unui metropolit sau patriach, când aveți a face ori a întreprinde ceva. Eu însă, precum bine știți escelența ta, mă aflui sub împregiurări mai grele. Eu, în administrația bisericeii și a credincioșilor noștri din Transilvania și din provincia metropolitană, am ca colegi câțiva episcopi, între care este împărțită fosta diecesă a Făgărașului, am un nunțiu apostolic, un patriarch, ba încă și alți frați nu de origine comună, carii sunt foarte influenți, me controlează, urmăresc fiecare pas al meu cu un ochiu neadurmit, și adeseori chiar în lucruri la care nu au nici un drept, îmi țin legată, nu numai voia dar și conștiința mea!“ (Slavici. Die Rumän. pagina 102—103).

